

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З КРАСАВІКА 1955 ГОДА ●

● № 8 (3644) ●

● ПАНЯДЗЕЛАК, 30 ЖНІЎНЯ, 2021

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ Ё ІНТЭРНЭЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

**Свае
людзі
ў вялікай
сям’і**
Стар. 3

**Новасібірская
вандроўніца**
Стар. 4

**Флігель
у Лошыцкім
парку**
Стар. 7

ПАДЗЕЯ

Адкрыта. Вочы ў вочы. Без купюр

Больш за восем гадзін у Палацы Незалежнасці доўжылася "Вялікая размова" Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі з прадстаўнікамі як беларускай, так і замежных медыясупольнасцяў, экспертамі. Гаварылі пра самае актуальнае, найважнае для дзяржавы, для народа, для далейшага жыцця нацыі.

Менавіта 9 жніўня праходзіла “Вялікая размова з Прэзідэнтам” – найпрацяглая ў шэрагу падобных фарматаў, якія ладзіліся і раней. Бо важна ж было, прайшоўшы, перажыўшы мінулы год, – азірнуцца, успомніць, асэнсаваць пройдзены шлях. Камусьці можа й скарэктаваць погляды на сітуацыю ў Беларусі, на тое, што адбывалася з намі, унутры нас, вакол нас і ва ўстрыжваным беларускім свеце. А Беларускі Мацярык, як вядома, значна большы, чым тэрыторыя Беларусі: прасціраецца па ўсіх мацерыках зямных – і сягае да зораў. Дарэчы, на касмічнай арбіце ўжо трэці раз працуе наш зямляк родам з горада Чэрвеня, Герой Расіі Алег Навіцкі: цяпер ён – камандзір экіпажа экспедыцыі МКС-65. І 9 жніўня зранку беларус даслаў праз Twitter зямлянам пазітыўнае вітанне з фотаздымкам – цытую даслоўна: “Улыбочку!.. Желаю всем хорошей и продуктивной недели)!”. І шчырая размова з Прэзідэнтам сведчыла: беларусы не зашораныя толькі на сваіх праблемах, мы здольныя над імі “ўздымацца”, думаць і пра мір ва ўсім свеце – бо ўсе ж на адным караблі. Зямля ж для нас адна. І значыць, давядзецца, каб выжыць, весці дыялог. Шукаць паразуменне. Дамаўляцца.

“Прышоў час Вялікай размовы”, – з такіх слоў пачаў сустрэчу Прэзідэнт. Гутарка ішла найперш вакол падзей, так ці інакш звязаных з леташнімі прэзідэнцкімі выбарамі ў Беларусі, пандэміяй, палітычнай і эканамічнай сітуацыяй у

патлумачыў: “Дзіўна, але часам нават вядомыя сусветныя сродкі масавай інфармацыі наводзяць цень на абсалютна відавочныя рэчы. Таму сёння патрэбная гэтая размова – у прамым эфіры, адкрытая, вочы ў вочы і без купюр”.

Ёсць магчымасць паглядзець на розных інтэрнэт-рэсурсах Вялікую размову-2021. Каля 300 чалавек у зале: беларускія журналісты, прадстаўнікі заходніх СМІ, блогеры, навукоўцы, грамадскія дзеячы, палітолагі, дэпутаты. Задавалі пытанні, некаторыя ўступалі ў разгорнуты дыялог. Аляксандр Лукашэнка на ўсе пытанні, як заўсёды, адказвае адкрыта, эмацыйна. І не было закрытых тэм для абмеркавання: адзін з журналістаў, напрыклад, запытаў, каго Аляксандр Лукашэнка бачыць пераемнікам на

Лукашэнка выказаў свой пункт гледжання, былі: калектыўная праца ў грамадстве па абнаўленні Канстытуцыі, эканамічная сітуацыя ў краіне ды пераадоленне выклікаў пандэміі, дачыненні Беларусі з суседнімі дзяржавамі, сітуацыя з мігрантамі на мяжы з Літвой. А паколькі ў той дзень, 9 жніўня, США, Канада і Вялікабрытанія пашырылі свае санкцыі “супраць рэжыма Аляксандра Лукашэнкі”, то й тэма санкцыйнай палітыкі, адказы на яе ў зале абмяркоўваліся таксама.

Пра перажыты год

✓ Мы прайшлі сур’ёзнае выпрабаванне на нацыянальнае адзінства. Ведаем, у нас ёсць усё для таго, каб гэты перыяд сваёй найноўшай гісторыі прайсці годна. Ёсць народ – адукаваны, адданы інтарэсам суверэннай Беларусі. Ёсць усеагульнае разуменне, што ў сферы нацыянальных інтарэсаў мы ўсе глядзім у адным кірунку – дзяржаўным.

Пра Канстытуцыю

✓ На пераменах настойвалі многія. І тады ўсе ўспрынялі змены ў Канстытуцыі як пер-

шы, самы галоўны і асноўны крок да гэтых пераменаў. Гэта значыць – на падставе законаў, усё астатняе было б хаосам і беззаконнем ... Нам хаваць няма чаго, мы павінны правесці рэферэндум па Канстытуцыі адкрыта, шчыра. Канчатковы праект новай Канстытуцыі папярэдне будзе апублікаваны, каб грамадзяне змаглі азнаёміцца з прапанаванымі зменамі.

Пра эканоміку

✓ Мы, па-мойму, 0,1 або 0,2 працэнта ўсяго толькі страцілі ў мінулым годзе да папярэдняга (маецца на ўвазе валавы ўнутраны прадукт Беларусі. – Рэд.) Гэта значыць, у нас летась быў вельмі высокі ўзровень. І да гэтага высокага ўзроўню мы сёння прыраслі: прыкладна 3,5 працэнта. Для нас гэта добрыя паказчыкі. Зразумела: усё, што адбываецца, шмат у чым абумоўлена знешнімі ды ўнутранымі фактарамі. На знешніх рынках цэны на прадукты, на іншыя віды тавараў выраслі значна. А паколькі мы не зачыніліся ў мінулым годзе, у нас дастаткова было тавару, каб на рынку прапанаваць да гэтага попыту наш тавар па высокіх коштах. Таму мы атрымалі добры вынік. У тым ліку і ў плане знешняга сальда плацежнага балансу. Яно ў нас становіцца.

Пра экспарт беларускай прадукцыі

✓ Не было б шчасця, ды няшчасце дапамагло. Ва ўсім свеце, асабліва ў нашай брацкай Расіі, на постсавецкай прасторы, ва Украіне і гэтак далей, людзі яшчэ раз убачылі беларускую прадукцыю. Асабліва прадукты харчавання. Мы нагадвалі за паўгода каля трох мільярдаў долараў на прадуктах харчавання і плануем сёлета перасягнуць шэсць мільярдаў. Але гэта не галоўны наш тавар. Гэта значыць, у нас было што пры дэфіцыце прапанаваць свету. І свет купіў. Ну, натуральна, ёсць рост аб’ёмаў. Пры такім попыце рост аб’ёмаў нас проста выратаваў. → **Стар. 2**

пасадзе Прэзідэнта. Удзельнікі размовы абменьваліся думкамі, выказвалі свае прапановы, ініцыятывы – некаторыя тут жа падтрымліваліся Прэзідэнтам ці абмяркоўваліся. У ліку найважнейшых тэм, па якіх Аляксандр

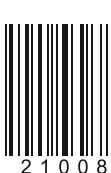
краіне, вакол яе ды ў свеце. Така “фармату адкрытасці” раней не было: прамую трансляцыю з Палаца Незалежнасці вялі каля 20 інфарэсурсаў Беларусі, Расіі ды Украіны, у тым ліку й на англійскай мове. Прэзідэнт

ISSN 0439-3619

9 770439 1361003

2 1008

Адкрыта. Вочы ў вочы. Без купюр

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Пра пандэмію

✓ Мы адмовіліся ад лакдаўна, нас білі-малацілі, як толькі хацелі, нас крытыкавалі ўсе, толькі лянiвы не крытыкаваў за нашы падыходы (у барацьбе з пандэміяй. – Рэд.). Вы можаце сказаць: у чым розніца? Розніца, паважаныя сябры, у адносінах да людзей. “Дыктатар” прастойна паставіў задачу перад органамі ўлады і прастойна, прабачце за нясціпласць, ставіўся да людзей, без усялякага піяру ... Мы не загналi людзей у чатыры сцяны, а выпрацавалi выразны падыход да лячэння людзей: амбулаторны, клінічны і санаторны этапы. Назавіце хоць адну багатую дзяржаву, якая пайшла гэтым шляхам. А гэта немалыя грошы. Але людзі даражэй.

Пра дачыненні з Расіяй

✓ Вы нас заўсёды трымалі на адлегласці, і цяпер вы трымаеце нас на адлегласці. У Расіі больш нікога няма, можа, вам не падабаецца гэта, але факт ёсць факт. І нават цяпер, падчас пандэміі, хоць вы і закрыліся ад нас, мы ад вас не закрываліся ... Але як можна інтэгравацца і рабіць крокі, калі ў вас кошты на прыродны газ у два-тры разы ніжэйшыя, чым у Беларусі? Намёкі ад асобных асоб ідуць, каб разбурыць гэтую інтэграцыю, каб нас адштурхнуць ад Расіі з намёкам на тое, што інтэграцыю яны разумеюць як уваходжанне Беларусі ў склад Расіі. Вы для нас – родныя людзі, я заўсёды праводзіў гэтую палітыку. Пры гэтым мы – суверэнныя і незалежныя дзяржавы, нашы людзі вельмі цэняць тое, што праз шмат стагоддзяў мы сталі суверэннымі і незалежнымі. І калі я чую гэтыя намёкі, што Беларусь увойдзе ў склад Расіі, я думаю: а ці патрэбны Расіі яшчэ адзін галаўны боль? Не, і Прэзідэнт Расіі так гэта і разумее.

Пра санкцыі

✓ Магу папярэдзіць, паколькі ведаю: тут ёсць прадстаўнікі СМІ. Вы не думайце, што вось гэты шум, у тым ліку інфашум, – гэта і ўсё ў дачыненнях Беларусі з ЗША, Беларусі з Еўрасаюзам, Польшчай і гэтак далей. Ды не, гэта шум там, наверху. Але ёсць узроўні, на якіх мы вядзем з імі дыялог, перамовы, і ніколі ён не

спыняўся. З палякамі (з літоўцамі наогул цяпер ніякіх кантактаў, але мы гэта перажывём), Еўрасаюзам, з амерыканцамі ў нас ёсць актуальная тэма, па якой мы заўсёды адказна вядзем перамовы. Напрыклад, ЗША. Яны адкрыта казалі, што вельмі цанілі нашу працу па барацьбе з кантрабандай і перамяшчэннем радыеактыўных матэрыялаў: 5 або 6 выпадкаў толькі летась. Гэта яны цанілі, як і ўвесь свет. І Расія гэта цэніць, і Кітай. Але каму, прабачце мне, патрэбна нейкая брудная выбухоўка, якая ідзе ў Еўрапейскі саюз? Для амерыканцаў гэта пытанне пытаньняў. Мы за гэта іх цанілі, разам працавалі. Мы і цяпер працягваем працаваць, але я іх папярэдзіў: калі яны пярэйдуча ўжо занадта моцна чырвоную рысу, мы з імі наогул і на гэтую тэму размаўляць не будзем. Да чаго гэта можа прывесці? Прыклад – нелегальная міграцыя.

Пра дачыненні з Украінай

✓ Палітычныя стасункі на вельмі нізкім узроўні, і чырвоная рыса пярэйдзена была тады, калі Еўрасаюз яшчэ не спыніў авіяносіны з намі, а Украіна тое зрабіла. За што? Няўжо да такой мязоты можна дайсці, каб, прабачце мяне, “пахерыць” усё, што было да таго часу, усё тое, што мы рабілі й зрабілі для Украіны? ... Добра, пабег за Захадам (прэзідэнт Украіны Уладзімір Зяленскі. – Рэд.), плюнуў на ўсё, але навошта ты баевікоў рыхтуеш на тэрыторыі Украіны і зброю закідваеш сюды да нас? Бо зброя ідзе ў асноўным з Украіны. Цяпер мы, вядома, зачынілі намёрта гэтую мяжу. Навошта вы гэта чыніце? А народы – гэта ж суседзі, гэта ж родныя людзі. ... Украінцы – працавітыя, прыгожыя людзі. Мы гатовыя з вамі размаўляць, мы гатовыя з вамі дамаўляцца.

✓ Ва Украіне, Літве, Латвіі ды Расіі дзейнічаюць беларускія санаторыі. Я ў іх грошы ўкладваў для таго, каб туды ехалі людзі: мясцовыя, нашы. У нас велізарная колькасць турыстаў. Вы закрылі авіяносіны ў Адэсу – каму вы горш зрабілі? Нашы пераарыентаваліся на Краснадарскі край, лётаюць у Турцыю – “Белавія” робіць трохі дугу. Турцыю мы не закрывалі, а маглі б увогуле не прымаць самалёты праз Украіну. Але яны лётаюць. Як вы мне прапануеце дастаўляць людзей на адпачынак?

У нас іншага шляху няма: толькі праз Расію. Польшча нам таксама забараніла. Таму не трэба мне цяпер ставіць умовы. Вы зрабілі ўсё і праклалі мне маршрут у Крым.

Дарэчы. У часе Вялікай размовы Аляксандр Лукашэнка даручыў да канца года даць грамадзянства ўсім украінцам з тых, хто пераехаў жыць у Беларусь. Тое адбылося, калі Прэзідэнт адказаў на пытанне журналіста на гэтую тэму. “Да канца года ўсе павінны атрымаць грамадзянства. Усё!” – падкрэсліў Прэзідэнт.

✓ З нашага боку ніякіх санкцый у дачыненні да вас уводзіць не збіраемся. Калі б хацелі вас паставіць на калені, будзем адкрытыя, мы б гэта зрабілі на працягу сутак разам з нялюбам вам прэзідэнтам Пуціным, перастаўшы пастаўляць вам гаруча-змазачныя матэрыялы. Як вядома, 35 працэнтаў ГЗМ пастаўляе Беларусь ва Украіну, да 40 працэнтаў – Расія.

Што да паставак электраэнергіі, то, калі ласка, хоць з заўтрашняга дня. У нас ёсць рэзервовыя магутнасці. Асабліва ў гэты перыяд, не зімовы. І мы цяпер масава пераходзім дзе толькі можна на электрычнасць, пачынаючы ад жылля, электрамабільў і г. д. Мы будзем электрычныя дамы, выдаткі на абслугоўванне якіх нават крыху меншыя, чым на прыродным газе.

Пра Данбас

✓ Калі вы гэта зробіце (гаворка ішла пра сілавое “вырашэнне

пытання” ў Данбасе. – Рэд.) пры падтрымцы трэціх краін, я ніколі не буду на вашым баку. Калі вы зноў з Расіяй у Данбасе сутыкнецеся, я буду паміж вамі. Гэта даўно занятая мною пазіцыя. Нават калі гэта будзе пагражаць майму жыццю. Але я ўпэўнены, што ні першы, ні другі варыянт нерэальны. Яго не будзе! Таму што разумных галоў ва Украіне дастаткова. Якая б у вас ні была армія, любая ваша спроба сілай вырашыць пытанне скончыцца трагедыяй для Украіны. Я вас прашу, малю: выкіньце гэта з галавы. Ні ў якім выпадку

не спрабуйце вырашаць гэтае пытанне сілавым чынам.

Пра наступнага Прэзідэнта

✓ Каго беларускі народ абярэ, той і будзе Прэзідэнтам, гэта спраўды так. Якую пазіцыю пры тым буду займаць, я не вызначыўся ... Гэта натуральна. Гэта ж не вечная пасада. Я чалавек. І часам проста хачу спакойна пажыць, але потым пачынаю паглыбляцца ў разважанні і думаю, што спакойнага жыцця ў мяне ўжо не будзе. Таму што такая праца.

✓ Мне казалі, вось вы не вылучаеце сваю кандыдатуру, а раптам абяруць Прэзідэнтам кагосьці? Я ўсё зраблю, каб было аб’ектыўна. І калі абяруць з іншай кагорты, значыць, наш народ павінен перажыць тое, што перажыла Грузія, Украіна. Калі на чужых памылках не навучыўся, значыць, павінен гэты этап прайсці.

Пра супрацоўніцтва з краінамі Захаду

✓ Калі ў вас ёсць цікавасць, давайце супрацоўнічаць. Няма цікавасці – адыдзіце ў бок і не перашкаджайце. Вы нас усё роўна не адарываеце ад Расіі і не схіліце на свой бок! Мы з вамі хацелі супрацоўнічаць, мы да выбараў прапаноўвалі многае – і вы нас прымалі. Чаму вы раптам звяр’яцелі на Захадзе? Навошта вам трэба было здзейсніць спробу зламаць нашу краіну? Мы ж мелі нармальныя адносіны, і была перспектыва іх выбудоўваць. Але вы ж самі ўсё загубілі ўласнымі рукамі!

✓ Мы не былі супраць Расіі, гэта наша брацкая краіна. Гэта наша агульная Айчына ад Уладзіслава да Брэста, зразумейце вы нарэшце! Гэта наша з рускімі грамадства. Мы нічым не адрозніваемся ад рускіх, наогул ад расіян нічым не адрозніваемся. Вы гэта павінны ўспрыняць як дадзенасць. Калі вы гэтую дадзенасць нашу найвялікшую не ўспрымеце, быць вайне. А наво-

шта?! Гэтай вайны не будзе сёння, пры нас, але навошта, каб нашы дзеці ваявалі? І вы павінны гэта прызнаць! Прызнаць, што Кітай падняўся ў тым ліку дзякуючы Еўрасаюзу і асабліва Амерыцы.

✓ Вы багатыя, вы можаце заплаціць CNN ды іншым грошы – і яны будуць бразгаць языком ... Спыніцеся нарэшце! Бо лепш у міры жыць. Паглядзіце, якая прырода, якая прыгажосць у той жа Вялікабрытаніі! Так, загалі вы Заходнюю Еўропу, але не зусім. Ёсць добрыя месцы, ёсць горы. Навошта вы падзяляльныя лініі ўносіце праз столькі гадоў? Навошта ўносіце бойню ў цэнтры Еўропы? Беларусь – гэта нават не Украіна, Беларусь – гэта святое месца. І калі тут не дай Бог адбудзецца нешта насуперак гэтаму светламу – быць вайне.

Беларусь ніхто не саступіць. Я хачу, каб вы гэта ўсвядомілі. Мы не хочам вайны.

Падрыхтаваў
Іван Ждановіч

ГОД НАРОДНАГА АДЗІНСТВА

Свае людзі ў вялікай сям’і

У прадстаўнікоў розных народаў, якія жывуць у Беларусі, ёсць магчымасці не забываць, вывучаць родныя мовы, развіваць свае культурная традыцыі на беларускай зямлі

Сяброўская сустрэча

Адметны дзень выбралі арганізатары прэс-канферэнцыі для размовы на тэму “Шматаблічная Беларусь. Унёсак дыяспар у міжнацыянальны дыялог”. Якраз 30 ліпеня, калі ў свеце адзначаецца Міжнародны дзень дружбы, сустрэліся з журналістамі ў Прэс-цэнтры мінскага Дома прэсы загадчыца сектара апарата Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Алена Бязручка, кіраўнікі нацыянальных суполак Беларусі.

Як адзначала ў часе размовы Алена Рыгораўна, прадстаўнікі 156 нацыянальнасцяў жывуць у краіне. І хоць гавораць яны часам на розных мовах – але ж усе разумеюць, як важна зберагчы тут мір, спакой, стабільнасць у грамадстве, як важна генераваць пазітыўны настрой у нашай вялікай шматнацыянальнай сям’і. Кожны з удзельнікаў сустрэчы, як і лідары іншых суполак, запэўніла прадстаўніца дзяржавы, мог бы шмат гаварыць пра тое, чым адметныя іх дзейнасць, і як ім жыццё ў Беларусі, як трапілі яны сюды. А таксама й пра тое, як праз апарат Упаўнаважанага беларуская дзяржава падтрымлівае грамадска-культурную працу такіх арганізацый. Сродкі на правядзенне розных імпрэз і святочных буклеты, сцэнічныя касцюмы, нават выданне газет выдзяляюцца з рэспубліканскага бюджэта. І размяркоўваюцца – па справядлівасці, з улікам меркаванняў лідараў нацыянальных аб’яднанняў: у часе пасяджэнняў Кансультацыйнага міжэтнічнага савета, які працуе пры Упаўнаважаным. “Буклет для ўкраінскай дыяспары... Грузінскі нацыянальны касцюм... Азербайджанскі жаночы касцюм... Заказ для суполкі “Русь”... І гэтыя пазнакі ў журналісцкім блакноце сведчаць: аніхто ў нас не пакрыўджаны. І ў Год народнага адзінства, лічыць Алена Бязручка, вельмі важна зберагчы й падтрымаць падобныя традыцыі міжнацыянальнай згоды, супрацы. Таму й звярнулася да журналістаў з прапановай: часцей пісаць на гэтыя тэмы. Нагадала пра конкурс для медыярэсурсаў, асобных прадстаўнікоў СМІ, які праводзіць Мінінфармацыі су-

На прэс-канферэнцыі ў Доме прэсы

месна з Упаўнаважаным. Зрэшты, і мы ж у ім паспяхова ўдзельнічалі, а “міднацыянальная тэма” ў нас ёсць бадай што ў кожным тэксце.

Лідары, актывісты розных грамадскіх аб’яднанняў расказалі, як ладзяць сваю працу, на чым канцэнтруюць намаганні, як развіваюць свае культурныя традыцыі ды ўдзельнічаюць у супольных праектах, у грамадска-культурным жыцці Беларусі. Нагадаю, прэс-канферэнцыя прымеркавана была да Года народнага адзінства. У краіне зарэгістраваныя, вядуць працу больш за 200 нацыянальна-культурных грамадскіх аб’яднанняў, іх аргструктур, створаных прадстаўнікамі 25 нацыянальных меншасцяў. Пра свае суполкі, цікавыя справы, планы на будучыню расказалі старшыня Міжнароднага грамадскага аб’яднання “Кангрэс азербайджанскіх абшчын” Націк Багіраў, намесніца старшыні грамадскага аб’яднання “Саюз палякаў на Беларусі” Данута Сурмач, старшыня Беларускага грамадскага аб’яднання ўкраінцаў “Ватра” Уладзіслаў Кадзіра ды яго нястомная супляменніца паважанага ўзросту, папличніца па грамадскай працы – старшыня мінскай суполкі ўкраінцаў “Заповіт” Галіна Калюжная. Дзяліліся досведам працы кіраўнік Грузінскага культурна-асветніцкага таварыства “Мамулі” Каха Пакашавілі (нават самапіскі ад гэтай суполкі журналістам “на працяг сяброўства” падарылі), старшыня Беларускага грамадскага аб’яднання “Русь” Мікалай Сяргеў, старшыня Саюза

беларускіх яўрэйскіх грамадскіх аб’яднанняў і абшчын Алэг Ратнікаў. Будзьце ўпэўнены, паважаныя сябры: мы вас пачулі, цікавыя моманты, вартыя ўвагі, запісалі – будзем да вас яшчэ звяртацца. Ну а больш падрабязна гэтым разам спынімся на тым, што расказвала ў часе сустрэчы настаўніца з Гродна Данута Сурмач.

Палякі – але ж нашы!

Калі глядзіш цяпер, што творыцца у свеце, на магутныя хвалі мігрантаў з розных месцаў, то міжволі разумееш: мы ўсе даўно жывём у эпоху шматнацыянальнасці. Асабліва на постсавецкіх тэрыторыях. Што да Беларусі, то на зямлі нашай спрадвечу прыжываліся, знаходзілі паразуменне людзі розных нацыянальнасцяў. Ды і ці можа быць інакш, калі Бацькаўшчына – у самым цэнтры Еўропы. З усходу і захаду, з поўначы і поўдня “этнаўплывы” – ва ўсе часы былі. Восі і палякаў на тэрыторыі Беларусі шмат: гэта трэцяя па колькасці нацыянальная дыяспара ў Беларусі. Нават язык не паварочваецца назваць яе нацменшасцю, як тое прынята ў Еўрасаюзе. Ды польская нацыянальная меншасць на Беларусі вызнае сябе этнічнымі палякамі і адначасова карэнным насельніцтвам Беларусі. Гэта прызнаецца ў нас на афіцыйным узроўні. Паводле дадзеных перапісу насельніцтва (2019), каля 288 тысяч жыхароў Беларусі аднеслі сябе да польскай нацыянальнасці. А “Саюз палякаў на Беларусі” яднае каля 4,5 тысяч супляменнікаў. Сёння суполка ў структуры сваёй

мае 65 абласных, гарадскіх, раённых і сельскіх аддзелаў. Найбольшая колькасць этнічных палякаў (каля 77%) жыве на Гродзеншчыне, асабліва шмат – у Воранаўскім раёне, на памежжы з Літвой.

І хоць палякаў у Беларусі шмат, але ж яны – нашы палякі! Пераважная большасць з іх, як кажуць спецыялісты, лінгвістычна беларусіфікаваная.

Паводле апошняга перапісу, роднай мовай назвалі беларускую 54,5% палякаў. Пры тым 46% з іх беларускую мову

Данута Сурмач

скарываюцца дома, у зносінах у сям’і, а іншыя размаўляюць па-польску. Цяпер толькі 6,7% палякаў у Беларусі роднай мовай лічаць польскую. І паколькі менавіта Гродзеншчына ў “польскім пытанні” наперадзе, то ў тым рэгіёне й дзейнічаюць з 90-х гадоў дзве школы (у Гродне і Ваўкавыску) з польскай мовай навучання: там усе прадметы выкладаюцца па-польску.

Данута Сурмач – этнічная полька, дырэктарка сярэдняй школы №36 з польскай мовай навучання ў Гродне. “Я маю шчасце сустракаць сваіх вучняў словамі: “Dzień dobry”. У адказ таксама чую “Dzień dobry”, прычым не толькі ад дзяцей з польскімі родавымі каранямі, але і ад тых, чые бацькі лічаць сябе ўкраінцамі, беларусамі, рускімі, грузінамі, немцамі, літоўцамі і нават езідамі – гэта прадстаўнікі народа з поўначы Ірака. Такі нацыянальны складнік нашай школы”, – гаварыла Данута Францішкаўна. Расказала, што

ў школе вялікае значэнне надаецца полікультурнаму выхаванню. Прыкладам, яе школа ўдзельнічала ў рэспубліканскім інавацыйным праекце “Укараненне мадэлі полікультурнага выхавання ўстановы адукацыі ў выхаваўчую прастору рэгіёна”. Паступова школа стала не толькі важным адукацыйным цэнтрам Гродзеншчыны, але й своеасаблівым цэнтрам польскай культуры: “На ўсе значныя для палякаў культурныя імпрэзы ў нас запрашаюцца бацькі, бабулі й дзядулі навучэнцаў. У нас навучаюцца дзеці розных нацыянальнасцяў. Усё гэта разам спрыяе выхаванню, дапамагае выпускнікам гарманічна адаптавацца ў полікультурным свеце, весці дыялог з прадстаўнікамі іншых культур”.

Ёсць на Гродзеншчыне й школы, дзе польская мова выкладаецца як асобны прадмет: у Лідскім, Свіслацкім, Шчучынскім раёнах. У 24 школах вобласці польская мова вывучаецца факультатывна. Вывучыць яе можна і ў так званых Дамах польскіх (у Лідзе, Мінску, Івянцы, Барысаве, Баранавічах). Яны створаны пры многіх структурных падраздзяленнях “Саюза палякаў на Беларусі”.

Мэта дзейнасці згаданага Саюза не толькі ў тым, каб ствараць умовы для вывучэння польскай мовы. Энтузіясты развіваюць польскую нацыянальную культуру, паглыбляюць сяброўства й супрацу з прадстаўнікамі іншых нацыянальнасцяў. Суполка ладзіць нямала сумесных культурных фэстаў, імпрэзаў і конкурсаў. Данута Сурмач назвала найбольш значныя, падтрыманыя беларускай дзяржавай. Большасць з іх ладзіцца, вядома ж, на Гродзеншчыне: фэст “Паланэз” у Слоніме, фэсты народнай творчасці “Казюкі” ды “Аўгустовскі канал у культуры трох народаў” у Гродне, фэст польскай культуры й побыту “Эйсмантаўскі фэст”, “Адкрыты конкурс беларускай і польскай музыкі імя Станіслава Манюшкі” ды іншыя. Ладзіць такія культурныя святы “Саюз палякаў на Беларусі” дапамагаюць выканкамы й райвыканкамы, а таксама супрацоўнікі апарата Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў.

Ганна Лагун

КУЛЬТУРНЫ ДЫЯЛОГ

Новы пераклад казкі класіка

“Чортаў скарб” Уладзіміра Караткевіча надрукаваны па-літоўску

У Беларусі добра ведаюць літоўскага публіцыста, журналіста, перакладчыка, празаіка Вітаўтаса Жэймантаса. Ён паслядоўна займаецца даследаванням павязяў беларускіх пісьменнікаў, дзеячаў культуры і асветніцтва з Літвой, Вільнюсам – Вільняй у першай палове XX стагоддзя. Перакладае на літоўскую

мову творы беларускіх празаікаў. У Мінску Вітаўтаса Жэймантаса прынялі ў Саюз пісьменнікаў Беларусі.

Новым праектам літоўскага літаратара стаў пераклад на літоўскую мову і выданне казкі Уладзіміра Караткевіча “Чортаў скарб”. “Такім чынам хацелася мне адзначыць у Літве 90-годдзе з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры, – дзеліцца развагамі спадар Вітаўтас. – У

нас жа багаты характар літоўска-беларускіх літаратурных сувязяў. І цяпер творы беларускай паэзіі, прозы перакладаюцца на літоўскую мову. Як на мой погляд, пры тым не варта забывацца на класіку. А Уладзіміра Караткевіча ў 1950–1980-я гады шмат перакладалі на літоўскую мову. Першая публікацыя была ў 1958-м. Выйшлі і дзве літоўскія кнігі беларускага творцы – у 1981 і ў 1990 гадах. Здаецца, іншых

асобных выданняў не было. Мяркую, што цяпер, калі ў Беларусі завяршаецца выданне 25-томнага Збору твораў Уладзіміра Караткевіча, калі ўсё больш уважліва прачытваецца, каментуецца яго творчая спадчына, варта ж і перакладчыцкія намаганні актывізаваць – дзеля новага вітка пашырэння творчасці Уладзіміра Караткевіча ў Літве ды шырэй па свеце”.

Мікола Берлеж

Вокладка кнігі

СУСТРАКАЕМ ГАСЦЕЙ

Новасібірская вандроўніца

У складзе каманды на Рэспубліканскім моладзевым цягніку #БеларусьМолодежьЕдинство праехала па Беларусі каля двух тысяч кіламетраў і кіраўніца Новасібірскага Цэнтра беларускай культуры, спявачка, вядучая культурных імпрэз Анастасія Дзяменцьева

Цягнік стартаваў 15 ліпеня з Гродна – моладзевай сталіцы Беларусі, а праз 8 дзён быў у Мінску. Гэта летні праект Мінадукацыі, Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі, Беларускага камітэта моладзевых арганізацый і Беларускай чыгункі. У Год народнага адзінства цягнік атрымаў адпаведны “кірунак руху” пад дэвізам #БеларусьМолодежьЕдинство ды ўзяў пасажырамі ў вагоны маладых людзей з усіх рэгіёнаў краіны. Адною камандай і жылі на колах 100 энтузіястаў, вандравалі, удзельнічалі ў грамадска значных імпрэзах ды спазнавалі Бацькаўшчыну. Стартаваўшы з Гродна, цягнік пабываў у Полацку, Віцебску, Горках, Петрыкаве, Брэсце, Мар’інай Горцы і прыбыў у сталіцу.

Як аказалася ў камандзе Анастасія? У рэдакцыі газеты “Голас Радзімы”, закончыўшы вандроўку, расказвала пра тое. Скантактаваліся мы праз элпошту: даўно ж на сувязі з намі Новасібірскі ЦБК, якім Анастасія Дзяменцьева кіруе. “У Новасібірскую вобласць прыязджала дэлегацыя з Беларусі на чале з Міністрам адукацыі Ігарам Карпенкам, – расказвала гасця. – Былі ў дэлегацыі рэктары ВНУ, з Беларуска-расійскага ўніверсітэта ў тым ліку, з якім цэнтр наш актыўна супрацоўнічае. Ансамбль “Ягода” (мы з гарманістам Дзмітрыем Івашчанкам у ім) гасці пабачылі. З’явілася ідэя: накіраваць нас на цягнік, і Мінадукацыі прапанову падтрымала. Дзмітрый не змог урэшце паехаць, а ў мяне – склалася ўсё, і калі трошкі сумнявалася, муж настойваў: “Едзь! Гэта ж цікава!”. Яны з сынам адпусцілі мяне на гістарычную Бацькаўшчыну. Была я ў камандзе як прадстаўніца беларускай культуры ў Новасібірскай вобласці”.

Больш блізкае знаёмства з зямлёй продкаў, дотык да яе гісторыі, культурнай спадчыны вельмі ўразілі Анастасію. Раней бывалі ў яе тут хіба што фестывальныя паездкі, ці ў складзе дэлегацый. Цягнік даў магчымасць глыбей акунуць

Анастасія ў рэдакцыі

ца ў тутэйшае жыццё. І яна ў “кругасветцы па Беларусі” шмат фатаграфавала, штодзень выстаўляўляла ў Інстаграм посты: “Пра кожны горад, дзе бывалі: што там убачыла. Дзівосная скарбонка фотаўражанняў! Вельмі займальнае падарожжа. Кожны дзень быў насычаны”.

Цягнік, расказвае, гэта лакаматыў і 4 вагоны (2 плацкартныя і 2 купэйныя), аформленыя ў тэму праекта. У камандзе – моладзь ад 18 да 31 года: студэнты, рабочыя, выкладчыкі, вясцоўцы, дэпутаты, валанцёры, спартсмены, блогеры, прадстаўнікі ІТ-сферы... Паколькі ў камандзе была расіянка Анастасія, прадстаўнікі Азербайджана, Таджыкістана, то праект стаў міжнародным. Па ходзе руху ў розных гарадах маладыя людзі знаёміліся са знакавымі аб’ектамі, славутымі мясцінамі, ушаноўвалі памяці герояў і ахвяр вайны, сустракаліся з кіраўнікамі арганізацый дзяржкіравання, дэпутатамі, лідарамі маладзёжных суполак. Пры тым гаварылі пра дзяржаўную маладзёжную палітыку ды тое, як задзейнічаць на карысць Радзімы стваральны патэнцыял

моладзі, дапамагчы раскрыццю талентам.

З усіх горадоў, якія наведалі, Анастасія найбольш запомніўся Петрыкаў: “І экскурсія па горадзе была, і па Прыпяці на цеплаходзе каталі. Музей дзеда Талаша наведалі. Тэатр мод прадстаўленне паказваў, працы майстроў розных былі на выставе. Якія таленавітыя людзі, якія цікавыя народныя рамёствы, якія прыгожыя вырабы з саломкі! Да таго ж і прырода багатая – мне такім запомніўся Петрыкаў. Мы нават пабывалі там, дзе здабываюць калійную соль – і я кавалачак яе вязу дадому: як сувенір”.

Заўважым: раней з Салігорска такія сувеніры везлі, а вось і Петрыкаў стаў горадам калійшчыкаў: на пачатку 2020-га выпусціў першую партыю ўдабрэнняў Петрыкаўскі горна-абгачальны камбінат. А з лістапада 2019-га там, на новым, Петрыкаўскім рударудніку “Беларуськалія”, пачалі здабываць сільвініт. Калі Петрыкаўскі ГЭК выйдзе на практную магутнасць, там будуць працаваць звыш паўтары тысячы чалавек.

Незабыўныя ўражання ў Анастасіі таксама ад Полацка. Дарэчы, там, у жаночым манастыры, у моладзі з цягніка быў працоўны дэсант (які там называюць: послуш, послушание). Кожнаму з каманды знайшлася праца, яна ж была ў манастырскай кухні: “Перамыла больш за сотню талерак, кружак, ложка і відэльцаў. І яшчэ сталы накрываць дапамагала: мы там цэлы дзень харчаваліся. Ежа была поспай, атмасфера – узвышанай, духоўнай”. У Віцебску на цэлы дзень

вандроўнікі ўпісаліся ў багатую праграму “Славянскага базара”, назбіралі станоўчых эмоцый на вуліцах горада-фестывалю. Анастасія і выступала: на Плошчы Перамогі спявала “Белую Русь”, і ўдзячныя глядачы віталі яе – авацыямі.

У часе размовы мы гаварылі пра беларускія родавыя карані Анастасіі. Гасця расказала, як усхвалявала яе Брэсцкая крэпасць, і як спявала з гарманістам Іванам Чайкай “Кацюшу” прама на брэсцкай вуліцы. Гаварылі й

3 песняў “Белая Русь” на сцэне ў Віцебску

пра цікавыя планы Новасібірскага ЦБК ў новым сезоне. Пра тое раскажам наступным разам.

Іван Ждановіч.

ВЕСТКИ З ДЫЯСПАР

У Маскву, з роднымі песнямі

Народны ансамбль беларускай песні “Купалінка” з Тальяці паўдзельнічаў у свяце “Купалле”, што ладзілася ў Маскве: у Дзелявым і культурным комплексе Пасольства Беларусі ў Расіі

Хоць Купалле адышло, але ж водгулле яго дакацілася на пачатку жніўня й да Масквы. Заплаванае раней свята “падвісла” (у ліпені сталіца Расіі з-за ковіда “была закрыта”), ды вырашылі ўсё ж правесці яго актывісты НКА Беларусы Масквы – суполкай кіруе Ала Тужылкіна. Падтрымалі праект і кіраўнік ФНКА Беларусі ў Расіі Сяргей Кандыбовіч, яго намеснік і выканаўчы дырэктар, Герой Расіі Аляксандр Дарковіч, Пасол Беларусі ў Расіі Уладзімір Сямашка, дэпартамент нацыянальнай палітыкі й міжрэгіянальных сувязяў Масквы (кіраўнік Віталь Сучкоў), Дом народаў Расіі (дырэктар Андрэй Бярэзін). Зацікаўленых у тым, каб адсвяткаваць Купалле, было шмат, і нас у святочнае кола – запрасілі.

Людміла Дзёміна і яе “Купалінка” ў Маскве

Дабіраліся ў Маскву з аэрапорта Самары Курумоч імя С. П. Каралёва, і хоць самалёт затрымаўся гадзіны на дзве, але ж Аляксандр Дарковіч нас дачакаўся. Размясціліся некаторыя ў гасцініцы “Палессе” пры беларускім Пасольстве (і там нас

чакаў падарунак з Бацькаўшчыны, ад Упадзінаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў: два сцэннічныя касцюмы), іншыя – у гасцінічным комплексе “Измайлово”. Раніцай былі ўсё ў пасольскім Дзелявым і культурным цэнтры. Там ладзілася выстава “Сустрэча”,

праводзіліся майстар-класы па званні вянок, вырабе абярэгаў, значкоў “Купалле”, па макраме ды іншых. Пакуль падыходзілі гасці, у фаяскаваўся канцэрт. Выступалі артысты з Таганрога ды наш гурт “Купалінка”. Спявалі мы песні, што нядаўна ўзялі ў рэпертуар ад беларускіх аўтараў. Пасля таго фаяскаваўся і вельмі смачнага абеду эпіцэнтр свята перамясціўся ў прыгожую ды ўтульную залу.

На пачатку далейшае дзеі быў цікавы апавед пра Купалле, яго традыцыі ў Беларусі. Выступалі дзіцячы харэаграфічны гурт з Таганрога, салістка Імперскага Рускага балета, ансамбль з горада Чэхаў, казачы ансамбль “Люди вольные”. І наша чарга надышла: беларуская “Купалінка” прывезла з Тальяці, паказала ўрывак з тэатралізавана-музычнага прадстаўлення “Купалінскі кірмаш”. Цёпла прымала выступленне публіка. Усмішкі артыстаў, пудоўныя касцюмы, высокае майстэрства, чыстая беларуская гаворка – мне як кіраўніцы

казалі потым пра тое добрыя словы. Шквал апладысmentaў выклікала песня “Ой, бабы, бабы...” – я спявала яе з курачкай і пеўнікам у руках (спецыяльна “для Масквы” змайстравалі мае нявестка і ўнучка: Таццяна і Марыя). Усе песні ў “Купалінкі” – беларускамоўныя. І потым было прыгожае выступленне спевака й кампазітара Сяргея Костанкі, ён жа ў фінале выканаў гімн ФНКА Беларусі ў Расіі.

Мы прывезлі з Масквы прыемныя ўспаміны, дыпламы, падзячныя лісты, акунуліся ў новую плынь жыцця. Удзячныя ўсім арганізатарам “Купалля” ды тальяцінцам, хто спрыяў нашай творчай вандроўцы. А разам са мной пабывалі ў Маскве, з роднымі песнямі ды на беларускім Купаллі салістка Алена Чурбакова (у гурце ўжо тры гады), Ганна Лугоўская, Таццяна Касірава, Марына Краева, Ірына Булгава, Ксенія Соф’іна (яна толькі сёлета прыйшла да нас).

Людміла Дзёміна, кіраўніца гурта “Купалінка”, г. Тальяці

Удзячнасць ад нашчадкаў

Беларусы Еўпаторыі ўручаюць медалі ветэранам, якія вызвалілі Беларусь ад захопнікаў, віншуюць іх з днямі нараджэння

Не ўсё пакідае след у памяці нашай, а вось памяць ветэранаў, раней маладая ды “падзараджаная” эмацыйнымі ўзрушэннямі, зберагае шмат болю і праз дзясяткі гадоў. Пра тое раскажыце нам нядаўна і адзін з ветэранаў, які вызваляў Беларусь: Андрэй Мікалаевіч Дзікан. Мы прыйшлі да яго дадому, уручылі медаль “75 гадоў вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў”. Прыняў з вялікай

Андрэй Дзікан

удзячнасцю. Родам ветэран з Чарнігаўшчыны (сяло Матвееўка, Сосніцкі раён), ваяваў на 1-м Беларускам фронце ў 70 арміі: 237 гвардзейскі стралковы полк 76 гвардзейскай стралковай дывізіі. Меў званне малодшы сяржант, быў тройчы паранены, і першы раз – у 1944-м пад Брэстам, калі фарсіравалі Буг. Перамогу сустракаў яму давялося ў гіпсе, і таксама на зямлі беларускай: пасля ранення “ў баях за вызваленне Еўропы” далечваўся ў шпіталі пад Віцебскам. Ваяваў сумленна і доблесна, ушанаваны медалямі “За баявыя заслугі”, “За адвагу” ды іншымі. Працуючы доўгія гады на Еўпатарыйскім рамзаводзе, заслужыў званне “Ветэран працы”. Разам з жонкай (не стала яе ў 2016-м) выгадаваў сына, з якім і жыве цяпер.

Нам Андрэй Мікалаевіч раскажаў пра бой, які згадвае праз усё жыццё з пытаннем: выпадак гэта быў ці лёс? “Памятаю гарачае паветра

бою... І быў я да мяжы тады выматаны. Калі наш кулямётны разлік уступіў у бой, я ў разліку быў нумарам 2. І вось на нейкае імгненне толькі адварнуўся па стужку, перавёў погляд – і ўбачыў: невідучыя адкрытыя вочы салдата і куля ў лоб. І вось так я стаў кулямётчыкам нумар 1. Я імя таго хлопца не памятаю, а памяць толькі зберагла, што быў ён у нашым разліку нумар 1”.

Цяпер толькі шэсць ветэранаў з ліку тых, хто вызваляў Беларусь, у спісе жывых у Еўпаторыі. Аднаго з іх, Аляксея Андрэевіча Баннікава, мы з Пятром Пудавым як актывісты суполкі “Крым – Беларусь” віншавалі 9 жніўня з 95-годдзем – прыйшлі з кветкамі, падарункам. Раней, калі ўручылі беларускі медаль, ён казаў: ваяваў у складзе 16 паветранай арміі 2-га Беларускага фронту. На юбілей мясцовыя сапрабятнікі, наведваючы яго,

Аляксею Баннікаву – 95!

уручылі й віншавальны ліст ад Прэзідэнта Расіі Уладзіміра Пуціна. Пахваліўся ветэран, што й сваякі з пасёлка Чарнаморскае не забылі яго – падарылі-арганізавалі паездку на машыне па Еўпаторыі, па мемарыяльных месцах, звязаных з Вялікай Айчыннай вайной. Магчыма, і мае аповеды абудзілі ў ім такое жаданне. Як у Беларусі зберагаюць памяць пра вайну, шануюць ветэранаў – я раскажвала, калі ўручалі медаль.

І як у Еўпаторыі адкрылі 22 чэрвеня памятны знак “Погранічникам всех поколений”. Дык захацеў ён тое ўбачыць сам. Вярнуўся з паездкі ўзбуджаны, радасны. Дзяліўся з намі ўражаннямі. Паведаміў, што родам ён з Мардовіі: з сяла Усыпкіна Кадошкінскага раёна. Закончыў 9 класаў, а 20 кастрычніка 1943-га быў прызваны ў армію. Вучыўся ў 11-й школе малодшых авіяспецыялістаў (ШМАС), стаў стралком-радыстам. Выпускнікі паляцелі ў Казань на авіязавод, адтуль ужо на баявых самалётах узялі курс на Беларусь. Баявое хрышчэнне атрымаў пад Магілёвам у складзе 188 асобнай бамбардзіровачнай авіядывізіі (ОБАД). Вайну закончыў у заходняй Польшчы, у Познані. Пасля вайны – з 1946-га – яшчэ шэсць гадоў службы ў Тбілісі, звольніўся толькі ў 1951-м. Папрацаваў ветэран у Баку электрыкам, а ў 56-м як прыехаў у Еўпаторыю, то й застаўся: электрамеханікам паўвека працаваў у Крымскай комплекснай нафтагазаразведвальнай партыі.

Для Пятра Пудова, які двойчы са мной наведваў ветэрана, лёгка складалася размова з ім.

І Пётр Пятровіч у авіяцыі служыў, стралком-радыстам – і таксама пасля ШМАС! Мой паплекнік па суполцы “Крым – Беларусь” капітан у адстаўцы. Маці яго, Таццяна Ціханаўна Кондрыкава, была з Гомельшчыны: Чачэрска раён, пасёлак Гудок. І Пётр памятае, як летнія вакацыі там праводзіў, а радня клікала яго: Пятрусь. З лёгкай тугой згадвае, што пасёлак быў у складзе Нісімкавіцкага сельсавета, і ў 1987-м зліквідаваны:

магчыма, як і дзясяткі іншых паселішчаў па Гомельшчыне, Магілёўшчыне пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС. Гаворачы з ветэранам пра вайну, Пётр Пудаў згадаў: маці яго, як была дзяўчынай, фашысты вывезлі на прымусовыя работы ў Германію – там і працавала з 16 да 18 гадоў. Пасля Перамогі вярнулася дадому. Як жа моцна вайна ўкручана ў лёсы бадай што ўсіх беларусаў!

“На вайне пакутліва хутка сталеюць, гэта – цяжкая мужчынская праца!” Такімі словамі сустрэў нас Аляксандр Сяргеевіч Касаткін, калі мы прыйшлі да яго 3 ліпеня ўручыць медаль. Раскажыце, што жыў да вайны ў Астраханскай вобласці, а ў 17 гадоў збег на фронт: у сакавіку 44-га. На першы Беларускі фронт прыбыў 1 чэрвеня, ваяваў у складзе 142 стралковага палка 47 гвардзейскай стралковай дывізіі. З баямі прайшоў чатыры краіны ў якасці камандзіра кулямётнага аддзялення, дайшоў да Берліна. І медалі “За баявыя заслугі”, “За перамогу над Германіяй у Вялікай Айчыннай вайне 1941-1945 гг” сведчаць пра тое. Асабліва дарагія для ветэрана юбілейныя медалі, дасланыя з Беларусі, якія ўжо не раз актыўны суполкі “Крым – Беларусь” урачыста ўручалі Аляксандру Сяргеевічу. На гэты раз і дадому прыйшлі з медалём... Слёзы радасці бачым на вачах ветэрана. Ён 33 гады праслужыў ва Узброеных сілах, яшчэ 22 быў настаўнікам у 2-й сярэдняй школе Еўпаторыі: выкладаў гісторыю, вёў пачатковую ваенную падрыхтоўку. Палкоўнік Аляксандр Касаткін, баявы шлях якога прайшоў і па Беларусі, правёў сотні ўрокаў мужнасці для вучняў горада. І, мяркую, само жыццё ветэрана стала добрым прыкладам для многіх яго выхаванцаў.

Героі мінулай вайны яшчэ

ёсць сярод нас, але ж яны сыходзяць. Таму ў Еўпаторыі плануецца закласці Алею памяці герояў. Пра тое гаварылі 17 чэрвеня на пасяджэнні гарадскога міжнацыянальнага савета – у ім я 14 гадоў, ад часу заснавання. Будучы “ў тэме”, адразу ўнесла прапа-

Аляксандр Касаткін

нову: увекавечыць на Алеі памяці ўсіх ветэранаў, якія былі ў арганізацыі (адзінай такой у свеце!) Ветэранаў-вызваліцеляў Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў “Крым – Беларусь”. Суполку зарэгістравала ў Еўпаторыі ў 2007-м, а ў 2018-м далучана яна да Мясцовай беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Крым – Беларусь”. Раней мы гаварылі пра тое і на асабістым прыёме ў кіраўніцы горада Алесі Харытоненкі: пра магчымасць увекавечыць памяць, можа й выбіць імёны на мармуровай пліце ўсіх ста ветэранаў-удзельнікаў вызвалення Беларусі, якія жылі ў Еўпаторыі. Хочацца верыць, што такі праект нам удалася рэалізаваць: гэта, як казаў паэт, патрэбна не мёртвым – гэта трэба жывым.

Дзіна Шаўчэнка, кіраўніца суполкі “Крым – Беларусь”, г. Еўпаторыя

БУДЗЕМ ЗНАЁМЫЯ

У беларусаў Комі новы кіраўнік

Валерый Лучанок прыязджаў гэтым летам з сям’ёй на Бацькаўшчыну ўжо як кіраўнік Беларускай суполкі з Рэспублікі Комі: не толькі адпачыць, але і наладзіць дзелавыя кантакты для супрацоўніцтва

У летнюю пару многія з беларусаў замежжа імкнуча наведваць Бацькаўшчыну. Вось і Валерый Аляксандравіч – з іх ліку, да таго ж ён быў гасцем рэдакцыі “Голаса Радзімы”. Прадставіўся ў часе гутаркі як карэнны беларус. Нарадзіўся ён у вёсцы Анаполле, што ў Чэрвеньскім раёне Міншчыны, пазней разам з бацькамі жыў у Смалявічах, бліжэй да Мінска.

Пра сябе наш госць мала раскажыў, больш – пра беларусаў

у Рэспубліцы Комі. Паводле афіцыйных дадзеных, там жыве цяпер каля 9 тысяч нашых супляменнікаў. І ў крываўі Валерый Аляксандравіч быў абраны старшынёй Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі ў Рэспубліцы Комі. “Наша аўтаномія ў Комі складаецца з 12 аддзяленняў, якія дзейнічаюць у 12 раёнах, – удакладніў Валерый Лучанок. – Дарэчы, ніякія іншыя нацыянальна-культурныя аўтаноміі народаў, прадстаўнікі якіх жывуць у Комі, такой разгалінаванай структуры не маюць. Наша суполка і самая шматлікая, і была зарэгістравана самай першай: у 1997 годзе. Да таго ж у свой час нашы грамадскія актывісты дбалі таксама й пра яднанне ўсіх беларусаў Расіі: БНКА

ў Рэспубліцы Комі стала адной з заснавальніц ФНКА Беларусаў Расіі”.

Гэтым летам Валерый Аляксандравіч са сваёй сям’ёй прыехаў на Радзіму не проста адпачыць, але і са “спецыяльнай місіяй”: наладзіць дзелавыя сувязі з тымі арганізацыямі, якія працуюць з беларускімі дыяспарамі за мяжой. На час нашай размовы Валерый Лучанок ужо сустрэўся з Упадўнаважаным па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Аляксандрам Румакам. Гаварылі пра тое, як адладзіць супрацу на перспектыву. Аляксандр Аляксеевіч падараваў гасцю чатыры беларускія нацыянальныя касцюмы для творчага калектыва, дзяржаўную сімволіку, кнігі пра Беларусь, вырабы майстроў

народных промыслаў.

Заўважым, што сродкі на падтрымку дзейнасці актыўных беларускіх суполак замежжа ў нашай краіне выдзяляюцца ў адпаведнасці з падпраграмай “Беларусы ў свеце” – важнай часткі Дзяржпраграмы “Культура Беларусі” на 2021 – 2025 гады. Валерый Аляксандравіч рады такой падтрымцы. Казаў, што касцюмы перададзены артыстам народнага хора “Купалінка”, які дзейнічае пры беларускай аўтаноміі ў Комі ды не так даўно святкаваў 20-годдзе. Калектыў часта выступае на розных імпрэзах. Валерый Лучанок дзяліўся планами: добра было б пашырыць песенны рэпертуар, прыцягнуць у хор больш моладзі. Да таго ж ён мае намер зладзіць гастролі “Купалінкі” па

Валерый Лучанок

дзесяці раёнах Комі – тых, дзе ёсць аддзяленні аўтаноміі.

Раскажыце госць і пра самы маштабны праект беларускай аўтаноміі ў Комі: акцыю “Ад Комі да Брэста – дарогай памяці і славы”. Распачалася акцыя год таму і яшчэ прадаўжаецца. Сабраны звесткі пра ўраджэнцаў Комі, якія загінулі ў час Вялікай Айчыннай вайны на беларускай зямлі. Цяпер стаіць задача: увекавечыць іх імёны, выдаць Кнігу памяці.

Ганна Лагун

ТВОРЧАСЦЬ

Пара збіраць напісаныя творы

У Даўгаўпілсе на пляцоўцы Zoom прайшла прэзентацыя кнігі на беларускай мове Станіслава Валодзькі “Збор твораў. Том 1”.

Чытачы газеты “Голас Радзімы” ведаюць пра плённую творчую працу паэта Станіслава Валодзькі: сябра Саюза беларускіх пісьменнікаў, актывіста Беларускай грамадскай суполкі “Уздым” з Даўгаўпілса. Ягоняя вершы публікуюцца, як пісала газета пра тое раней, у Латвіі, Беларусі, а таксама ў Расіі, Украіне, Польшчы, Вялікабрытаніі. Шмат вершаў Станіслава пакладзены на музыку ды гучаць як выдатныя лірычныя песні. Прычым – жывуць і цяпер у рэпертуары вакальных гуртоў і салістаў Даўгаўпілса, іншых гарадоў Латвіі ды замежжа.

З гадамі ў кожнага чалавека ўзнікае жаданне аглядзець зробленае. Пэўна што і спадар Станіслаў ім кіраваўся. У кнізе “Збор твораў. Том 1” надрукаваны вершы са зборнікаў “Сцяжына” (1983), “У вачах Айчыны” (1996) і “Памяці гаючая трава” (2000). Змешчаны прадмовы да іх: “Наш дazorца” Сяргея Панізініка і “Сэрца паэта” Эдуарда Мекша. Паддзены й крытычныя водгукі пра тыя паэтычныя зборнікі: “У вялікі свет” Дануты Бічэль-Загнетавай, “Пяшчотнасць і гнеў” і “Чошу несці на плячах” Леаніда Цылевіча. Знайшлося месца ў новай

кнізе і шэрагу фотаздымкаў з асабістага архіва літаратара, ёсць экслібрыс вядомага мастака-беларуса з Рыгі Вячкі Целеша, рэпрадукцыі мастацкіх работ Настассі Сазанковай і Вэлты Лоцэ, ілюстрацыі Валерыя Підгары.

Прэзентацыя кнігі хоць і праходзіла ў Даўгаўпілсе, але ж на пляцоўцы Zoom, таму мела розгалас у інтэрнэце.

Збор твораў том 1 Тытульны ліст кнігі з экслібрысам Вячкі Целеша

прасторы. У часе прэзентацыі гучалі песні на словы Станіслава Валодзькі (аўтары музыкі – Альберт Белусь, Яўгенія Дынка, Леанід Лаўрыновіч і Станіслаў Клімаў). Выконвалі ж іх Ніна Прусакова (“Матчына мова”), Яніна Юзэфовіч (“Мірта”), Рэгіна Родзікава (“Наш масток”), Яўген Пашкевіч і Лідзія Знотыня (“Касцёр на дваіх”, “Под небом Родины”, “Ваше Величество Песня”). На імпрэзе прагучалі і перакладзеныя паэтам з рускай і польскай моў на беларускую песні “Малінаўка” Эдуарда Ханка, “Вінаградная костачка”

Станіслаў Валодзька

Булата Акуджавы і “Трай, скрыпка!” Адама Астона.

Словы ўдзячнасці, добрыя пажаданні Станіславу Валодзьку ды ўсім, хто далучыўся да прэзентацыі, выказала Таццяна Дзянісава, намесніца старшыні суполкі “Уздым”.

Як плануе аўтар, яго новая кніга будзе даступнай у некаторых бібліятэках Латвіі ды Беларусі, трапіць да папличнікаў па грамадскай працы – у беларускія суполкі ў Латвіі ды некаторыя ў Літве.

Алёна Светлая, г. Даўгаўпілс

Ад рэдакцыі. Мы ўдзячныя Станіславу Валодзьку, які даслаў нам новую кнігу ў ПДФ-фармаце. Віншуем земляка з важнай падзеяй, жадаем далейшага плёну ў творчасці. Дарэчы, спадар Станіслаў – адзіны, хто час ад часу рассылае сябрам, у беларускія суполкі ды і ў нашу рэдакцыю свае новыя песні: з аўдыёфайламі, тэкстамі й “мінусоўкамі”. Хто жадае далучыцца да ягонай шчодрай песеннай плыні – далучайцеся. Некаторыя з песень ёсць у інтэрнэце: прыкладам, “Беларусы свету”, яе спяваюць у розных беларускіх суполках замежжа.

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Крыніца натхнення

Чарговы творчы праект з удзелам юных мастакоў Беларусі ды Латвіі рэалізаваў Даўгаўпілскі Цэнтр беларускай культуры (ЦБК). Школьнікі стваралі малюнкі паводле твораў Васіля Віткі.

Цэнтр беларускай культуры правёў конкурс дзіцячых малюнкаў “Дзівосны свет Васіля Віткі” па творах беларускага пісьменніка, прысвечаны яго 110-м угодкам. Многія з беларусаў замежжа ведаюць імя Васіля Віткі (сапраўднае імя: Цімафей Васілевіч Крысько, нарадзіўся 16 мая 1911 года ў вёсцы Еўлічы Слуцкага раёна). Ён застаўся ў гісторыі Бацькаўшчыны як заслужаны дзеяч культуры Беларусі, прэзаік, паэт, драматург, крытык, перакладчык. А найбольш плённа праявіўся ва ўраджэнца Слуцчыны талент дзіцячага пісьменніка, Ён, дарэчы, быў першым галоўным рэдактарам часопіса для дзяцей “Вясёлка”: у 1957-74 гадах. Творчасць Васіля Віткі для дзяцей – гэта вялікі свет чараўніцтва, прыгажосці, незвычайных прыгод, гармоніі гукаў ды фарбаў. Паэт – стваральнік вобраза Васі Вясёлкіна, што па гэты час жыве ў “Вясёлцы”, хрэстаматыйнай казкі “Вавёрчына гора”... Творы Васіля Віткі абуджаюць у душах чытачоў любоў да роднай мовы, Бацькаўшчыны, па іх юныя чытачы вучацца распазнаваць добро і ліха, знаходзіць сваё месца ў

жыцці.

Васіль Вітка да таго ж зрабіў цудоўныя пераклады на беларускую мову твораў Льва Талстога, Антона Чэхава, Уладзіміра Маякоўскага, Самуіла Маршака, Сяргея Міхалкова, Агніі Барто, Мікалая Рубцова, Міхайлы Стэльмаха, Яніса Райніса ды іншых вядомых пісьменнікаў.

“Дзівосны свет Васіля Віткі” – конкурс малюнкаў, зладжаны й праведзены ЦБК для дзяцей ад 7 да 14 гадоў. Паўдзельнічалі ў ім юныя мастакі з дзіцячых садкоў і школ Даўгаўпілса й краю, з Краслаўскай сярэдняй школы “Varavīksne”; удзельнікі творчай майстэрні “Скарбніца” аддзела турызму і актыўнага адпачынку Полацкага раённага цэнтра дзяцей і моладзі (Беларусь). Мы ўдзячныя ўсім удзельнікам конкурсу, іх педагогам і бацькам. Вынікі яго падведзены, усе ўдзельнікі атрымаюць дыпломы і фірменныя сувеніры. А віртуальная выстава малюнкаў ёсць у інтэрнэце: на старонцы ЦБК www.bkc.daugavpils.lv і ў сацсетцы Facebook.

Жанна Раманоўская, кіраўніца Цэнтра беларускай культуры, г. Даўгаўпілс

Дарэчы. Сёлета ЦБК звярнуў увагу не толькі на ўгодкі Васіля Віткі – адзначаюцца юбілейныя даты іншых беларускіх літаратараў, пры тым яшчэ ладзяцца й літаратурныя выставы.

ПРАЕКТЫ

“Кітайцы: мая краіна і мой народ” па-беларуску: ад часопіснай публікацыі да кнігі

У №6 літаратурна-мастацкага часопіса “Маладосць” завершана публікацыя раздзела з добра вядомай у свеце кнігі кітайскага даследчыка і пісьменніка Лінь Юйтана “Кітайцы: мая краіна і мой народ”. Пачатак раздзела “Жыццёвыя ідэалы” – у чацвёртым і пятым нумарах маладзёжнага выдання за 2021 год.

Пераклаў на беларускую мову дакументальны, філасофскі расповед – ці, дакладней частку яго – Алесь Карлюкевіч. У №6 змешчаны старонкі, што расказваюць пра веравызнанне жыхароў Паднябеснай – “Даасізм”, “Будызм”. Надзвычай цікавыя

Ілюстрацыя Каміля Камала да твора

матэрыялы для разумення тых светапоглядных плыняў, што ёсць у глыбінях вялікага народа. “Аднак ці ў поўнай меры канфуцыянская гуманнасць адпавядае надзеям і памкненням кітайцаў? Адказ і сцвярдзальны, і адмоўны. Калі б гэта было так, калі б канфуцыянства задавальняла запыты падсвядомасці, то ў кітайскай душы не засталася б месца для даасізму і будызму. Канфуцыянскі ідэал “залатой сярэдзіны” выдатна падыходзіць звычайнаму чалавеку, не так і важна, носіць ён чыноўны халат альбо адбівае чыноўнікам зямныя паклоны”. І далей: “Але ёсць і іншыя – тыя, хто не ў чыноўным халаце, хто не адбівае зямныя паклоны гаспадарам улады. У такіх людзей душа схавана глыбока, канфуцыянства да яе не даходзіць. Канфуцыянства – у строгім сэнсе гэтага паняцця – занадта артадаксальнае, занадта высакароднае і вельмі правільнае. У чалавека могуць быць прыхаваныя жаданні, напрыклад, хадзіць па вуліцы непрыкраненым, але канфуцыянства такога не дапускае. Чалавек, якому падабаецца хадзіць растрапаным і босым, звярнуўся да ідэй даасізму. Мы ўжо адзначалі, што адносіны ў канфуцыянцаў да жызця пазітыўныя, а ў даосаў – негатыўныя. Даасізм – гэта вялікае Адмаўленне, а канфуцыянства – вялікае Сцвярджэнне...”

Публікацыю “Жыццёвых ідэалаў” у шостым нумары “Маладосці”, як і ў папярэдніх – чацвёртым і пятым, праілюстравалі беларускі кніжны графік Каміль Камал.

Мяркуюцца, што ў бліжэйшы час у Беларусі праца Лінь Юйтана “Кітайцы: мая краіна і мой народ” пабачыць свет асобным выданнем. Нараджэнне гэтай кнігі ў беларускім праچытанні падтрымліваюць і кітайскія кнігавыдаўцы.

Раман Сэрвач

Івана Шамякіна (з конкурсам эсэ) ушанавалі ў студзені, Івана Мележа (з дыктоўкай на беларускай мове: урывак з трылогіі “Людзі на балоце”) – у лютым. Да юбілею Кандрата Крапівы правялі й вечарыну з чытаннем ягоных вершаў на пляцоўцы Zoom (сакавік). У красавіку па творчасці Змітрака Бядулі была сумесная з яўрэйскім таварыствам вечарына з лекцыяй на пляцоўцы Zoom, у чэрвені ўшанавалі памяць Элізы Ажэшкі. Такі досвед удумлівай, сістэмнай працы з літаратурнай спадчынай, імёнамі літаратараў варты пераймання.

Флігель у Лошыцкім парку

Збудаванне ў мінскім прадмесці ўзвялі пры сядзібе гаспадары Любанскія ў канцы XIX стагоддзя — і флігель збярогся амаль у першародным стане. У савецкі час у ім жылі звычайныя кватэранаймальнікі, сёння там ладзяцца выставы.

Якой была Лошыцкая сядзіба 200 гадоў таму? Тое адлюстроўвае акварэль Юзэфа Пешкі з Кракава (1767—1831): яна вісіць у адным з пакояў маёнтка. Мастак бываў у менскай Лошыцы. На першым плане карціны бачым якраз не дом гаспадароў, а гаспадарчыя пабудовы й шляхцічаў на прагулцы. Адчуваецца: ім прыемна бавіць час на прыродзе. Наводдаль віднеецца дах сядзібнага дома.

Сёння маёнтак з усіх бакоў атчаецца паркам. Адна частка яго закладзена ў другой палове XVIII стагоддзя графам Станіславам Прушынскім і дапоўнена Яўстафіем Любанскім у канцы XIX стагоддзя, другая створана значна пазней: супрацоўнікамі беларускага філіяла Усесаюзнага інстытута раслінаводства (інстытутам, адзначым, на той час кіраваў акадэмік ВАСХНІЛ Мікалай Вавілаў). У нашы дні паркам апускаецца „Мінскзеланбуд”. На тэрыторыі 97-гектарнага сядзібна-паркавага комплексу шмат усяго цікавага: сядзібны дом, прысядзібны флігель, домік вартаўніка, руіны капліцы, млына, будынак бровара... У адрозненне ад апошніх амаль у некранутым стане збярогся флігель: Яўстафій Іванавіч Любанскі збудаваў яго у 1895 годзе. То была гаспадарчая пабудова: традыцыйна ў сугарэннях флігеля захоўвалі частку ежы, напой. Першы паверх дзялілі паміж служкамі, якія працавалі ў флігелі, ды гасцямі. Другі паверх займаў аканом маёнтка.

“Паколькі флігель — пабудова гаспадарчая, то некалькі пакояў першага паверха адведзена пад выставу гаспадарчых прадметаў таго часу: аўтэнтчнага меднага посуду, самавараў, керамічных вырабаў, а таксама прасаў. Побач з выставай — пакой кухаркі. Працы ў служак было шмат, і для адпачынку ім часам вылучалі невялікае памяшканне”, — расказвае Васіль Сідаро-

Флігель пры сядзібе – адметнае збудаванне

Наведацца на сядзібу шляхцічаў не менш цікава, чым пабываць у палацы ці замку, якія здзіўляюць сваімі памерамі і велічнасцю. Сядзібы сёння цікавыя для турыстаў, бо маюць немалыя прылеглыя тэрыторыі з садамі, паркамі, рознымі гаспадарчымі пабудовамі.

віч, вядучы навуковы супрацоўнік музея “Лошыцкая сядзіба”.

З пакоя кухаркі адразу трапляем у сталовую: найвялікае памяшканне флігеля. У правым кутце ёсць печ, падобная да тых, што былі ў багатых дамах у XIX стагоддзі. Каля печы — купецкі буфет пачатку XX стагоддзя. У ім захоўвалі посуд, у які кухаркі сервіравалі ежу і напоі, згатаваныя

ў печы, а потым падавалі на стол у цэнтры памяшкання для аканома і яго сям’і. Знайскі сваё месца за сталом дапамагалі крэслы з фігуркамі на спінках: мужчыны звычайна садзіліся ў крэсла з птушкай на версе, жанчыны выбіралі крэсла з кветкай. Для дзяцей служылі маленькія дзіцячыя крэслы без адметных пазнак. “У сталовай у савецкія часы была ўзведзена перагародка, — паказвае на невялічкі выступ Васіль. — Флігель да нядавняга часу быў падзелены на камунальныя кватэры — тут жыло па 5-7 ці больш сем’яў. Жыхары перабудавалі пакой пад свае патрэбы. Некаторыя з іх і да сёння прыходзяць, узгадваюць Лошыцкі перыяд жыцця, расказваюць пра свой побыт у флігелі, дзяляцца фотаздымкамі. Апошняя „кватэранаймальнікі” пакінулі флігель толькі ў 90-я гады. Пасля іх у будынку мелі рабочыя месцы супрацоўнікі „Мінскзеланбуда”. Тады ж яны дэмантавалі часовыя перагародкі ў пакоях, аднаўлялі печы”.

Сталовая — апошні пакой інтэр’ернай часткі экспазіцыі. З яе трапляем у калідор, дзе, па словах майго гіда, можна пераканацца, як добра захавалася і ўвесь флігель. Усе сцены, столь і цагляная падлога там — арыгінальныя, амаль у тым жа стане, што і ў пару гаспадароў Любанскіх. Дарэчы, рэстаўрацыю ў флігелі пакуль не праводзілі: быў толькі касметычны рамонт. Экскурсавод паказвае нізкі праход у калідоры: “Ёсць меркаванне, што яго вышыня была зменена ў савецкія часы, а пры Любанскіх мог ён быць яшчэ ніжэйшым. З дапамогай нізкага прахода служак прывучалі выконваць правілы этыкету: кланяцца пры ўваходзе ў асноўную частку дома гаспадара. У іншых пабудовах та-

го часу нізкія дзвярныя праёмы рабілі, каб утрымліваць цяпло, але ў нашым флігелі патрэбы такой не было: часта палілі печы”.

У калідоры знайшлося месца для калекцыі транспарту. Як вядома, раней Лошыца была прадмесцем, загарадным маёнткам, канчаткова стала часткай Мінска толькі ў 1985-м. “У розныя гады, каб дабрацца на сядзібу, трэба было пераадоляваць тры, а то і пяць кіламетраў, — тлумачыць Васіль. — Калекцыя транспарту паказвае, чым карысталіся госці на шляху да Лошыцкага маёнтка. Тут ёсць брычка безрысорная, брычка рысорная, сані... Яўстафій Любанскі быў чалавекам інавацыйным і меў інжынерныя і тэхнічныя навінкі. У архіўных дакументах ён згадваецца як уладальнік аўтамабіля, а на пачатку XX стагоддзя той быў не ў кожнага багацця”. Калекцыю транспарта ўдала дапаўняюць фотаздымкі жыхароў флігеля ўжо ў 60-70-я гады. Нават найменшыя з

Інтэр’ер сталовай

іх — даўно выраслі, некаторым з іх і цяпер прыемна бываць у Лошыцкім парку — маляўнічай мясціне свайго маленства.

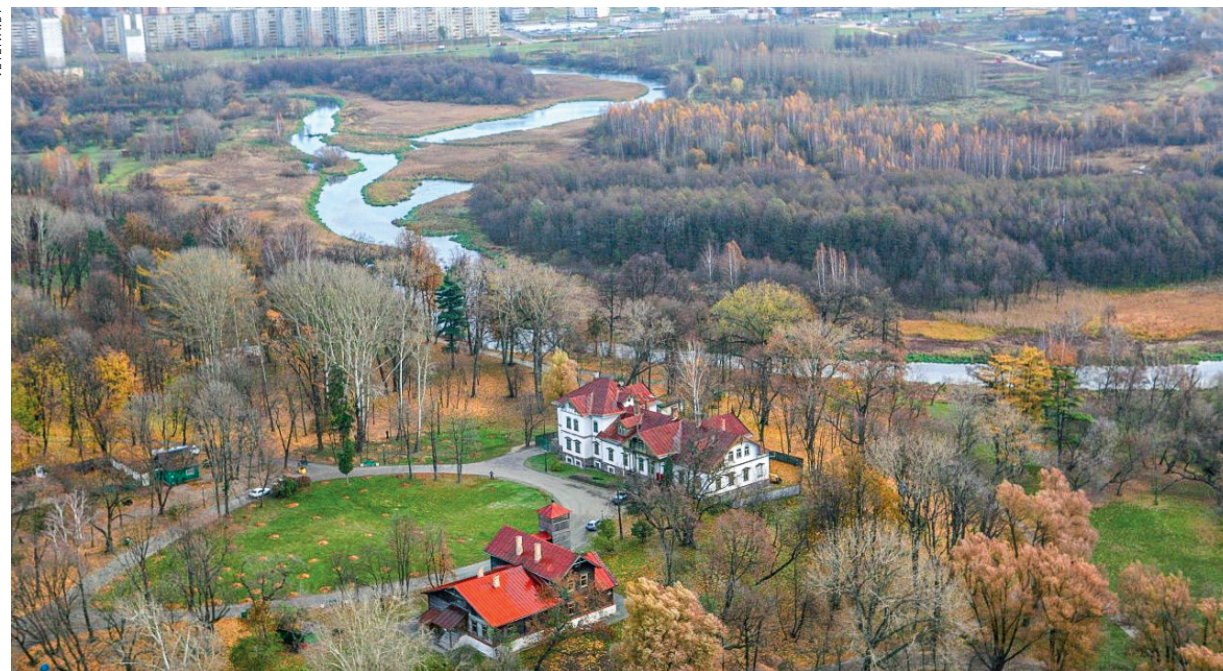
Па калідоры ідзем на лесвіцу, падымаемся на другі паверх, дзе жыў аканом Любанскіх. Сёння два яго пакоі выкарыстоўваюцца для выстаў. У першым дэманструецца выстава скульптуры й графікі Дзяніса Кандрасяева „Казка пад дахам”. У другім, нашмат больш прасторным, — экспазіцыя “Паркавая, 10: прадметы гарадскога побыту 1950-80-х гадоў у прысядзібным флігелі”. Музейшчыкі там стварылі вітальню, невялічкі гардэробны пакой, а таксама дзве гаспёўні 50-х і 80-х гадоў з атрыбутамі тых часоў: тэлевізарам, прайгравальнікам грампласцінак і піяніна. Побач — куток для дзяцей з цацкамі, бліжэй да выхаду на балконе месцяцца паліцы з кніжкамі па аграноміі ды аграхіміі, выданыя ў савецкі час. А пасля агляду гэтых рарытэтаў наведнікі могуць патрапіць яшчэ й на вежу. “Гэта самы высокі пункт у Лошыцкім парку, — Васіль Сідаровіч паказвае наваколле з вышыні. — Адноўлена вежа паводле арыгінальных узораў і нядавна ўпершыню адкрыта для наведнікаў. Раней адсюль можна было назіраць, што робіцца на тэрыторыі сядзібы, вакол яе, каб не дапусціць, напрыклад, пажараў. З вежы відзён і сядзібны дом”.

З вышыні лепш бачыцца й цудоўны парк, што атчае маёнтка. Удалечыні віднеюцца домік вартаўніка, парэшткі іншых сядзібных пабудоў, яшчэ далей — прыкрытыя шатамі дрэў сучасныя мінскія гмахі.

Ганна Лагун

Першае дакументальнае сведчанне пра Лошыцкую сядзібу датуецца XVI стагоддзем. На працягу некалькіх стагоддзяў ёю валодалі каля 15 заможных сем’яў. Сярод іх — князі Друцкія, граф Антоні Прушынскі ды іншыя. У 1877-м сядзіба перайшла да Івана Любанскага, пазней да яго сына Яўстафія. Апошні пераўтварыў родавае гняздо ў адну з найпапулярных гаспадарак Мінскай губерні.

Сёння наведнікаў сядзібы знаёмяць менавіта з побытам гаспадароў Любанскіх, згадваючы іншых уладальнікаў мімаходзь. Усё таму, што сядзібны дом у 2008-2014 гадах быў адрэстаўраваны на ўзор маёнткаў канца XIX — пачатку XX стагоддзя. У згаданы час у Лошыцы й жыў дэпутат Дзяржаўнай думы І склікання ад Мінскай губерні Яўстафій Іванавіч Любанскі ды ягоная жонка Ядзвіга з роду Кіневічаў. Партрэты гэтых гаспадароў дэманструюцца ў некалькіх пакоях сядзібнага дома. Любанскія аздобілі свой маёнтак эклектычна: кожны пакой меў свой непаўторны стыль. Рэстаўратары ў нашым часе аднавілі побыт Любанскіх. З-за стылёвай разнастайнасці маёнтка у Лошыцы ў нашыя дні лічыцца ўнікальным: як адзіны прыклад эклектычнай сядзібы канца XIX стагоддзя. Акрамя эклектыкі, стыляў і роспісаў на сценах у маёнтку ў добрым стане захавалася каля 15 печаў, адна з іх — яшчэ з часоў Прушынскіх.

Лошыцкая сядзіба восенню з вышыні птушынага палёту

ЛЁСЫ ЛЮДСКІЯ

Добры майстар дзед Васіль

Сапраўдны мужчына павінен умець рабіць усё! Так лічыць Васіль Жарыкаў, які праводзіць у беларускай суполцы Ліепаі майстар-класы па лозапляценні.

У сябра Ліепайскай беларускай суполкі “Мара” Васіля Жарыкава 3 жніўня быў своеасаблівы “юбілей”. Сёлета, кажа, да трох троек у даце яго нараджэння (3-е чысло 1933 году) дадаліся тры васмёркі (8-ы месяц, і яму споўнілася 88 гадоў), якія ў гарызанталі азначаюць бясконцасць.

Нарадзіўся ён у горадзе Добрушы, на Гомельшчыне. Маці, Лідзія Анісімаўна, родам з недалёкай адтуль вёскі Ігаўкі, працавала ў дзіцячай сталовай поварам, а бацька, Васіль Мікалаевіч, узначальваў пажарную ахову. І васьмі гадоў хлопчыку не было, як пачалася вайна. У верасні 1943-га Ігаўка была цалкам спалена фашыстамі. Пасля вайны адраділася, там быў калгас “Новы шлях”, з 2010-га – аграгарадок, цяпер агракамбінат “Новы шлях” спецыялізуецца на вытворчасці прадукцыі жывёлагадоўлі.

Творчае стаўленне да жыцця ў нашага старэйшага сябра – нібы ў спадчыну ад бацькі. Той быў родам з Быхаўскага раёна Магілёўшчыны, удзельнік Першай сусветнай вайны. Пасля заканчэння авіявучылішча ваяваў у небе (лётчыкам-назіральнікам), атрымаў Георгіеўскі крыж. Васіль быў 15-м дзіцем у сям’і, меў 16 (!) братоў і сячёр і, па словах сына, “умеў рабіць усё, у тым ліку і цалкам збудаваць дом”. Бурная эпоха вынесла юнака ў рэвалюцыянеры, ён арганізаваў пасля 1917-га ў вёсцы Ляжанка, на Быхаўшчыне, калгас і стаў яго старшынёй. А 1941-м, калі мужчын мабілізавалі, калгас перайшоў пад кіраўніцтва яго жонкі, Лідзіі Анісімаўны. Васіль Васілевіч памятае пачатковую школу ў Ляжанцы (там было за паўсотню хат), дзе ён закончыў першы клас. Расказвае: “Памятаю, быў верасень, жанчыны капаюць бульбу, дзяўчынка бяжыць, крычыць маёй маці: “Ліда, уцякай, цябе шукаюць!”. Прыехалі немцы на двух матацыклах і шукалі яўрэяў і камуністаў. Знайшлі нашу настаўніцу-яўрэйку, вывелі яе за хату, далі рыдлёўку, загадалі выкапаць сабе яму – і расстралялі. Цяпер шукалі маю маці. Вяскоўцы хуценька яе сабралі ў дарогу, далі хлеба, сала, яйкі – хто што мог, і яна пайшла з Ляжанкі ў Ігаўку. Так і ўратавалася: 200 кіламетраў пешшу ішла. Мяне ж пакінула ў бабулі”. У вайну хлопчык вельмі напужаўся, калі ў цёмную хату ўварваўся немец, пачаў крычаць “Партизан, партизан!”, страляць з аўтамата – спалохаўся так,

што перастаў гаварыць. Вылечыла ўнука бабуля Лукер’я. Была яна траўніцай, “лячыла ўсю акругу й роды прымала”.

У ліпені 1942-га вёсачка Ляжанка была ўшчэнт разбурана. Пасля вайны бацька Васілька ўладкаваўся працаваць на папяровую фабрыку ў Добрушы. Там хлопчык пайшоў у другі клас, а пасля дзясятага паступіў у ваеннае авіявучылішча штурманаў у Харкаў. Пасля вучылішча

на мехфакультэт Рыжскага інстытута інжынераў грамадзянскай авіяцыі, знайшоў працу на авіярамонтным заводзе, там хутка зрабіў кар’еру: стаў на прадпрыемстве старшым інжынерам. Потым працаваў на іншых вытворчасцях (скажам, галоўным канструктарам

працуе ў адным з банкаў.

Летась улетку Васіль Васілевіч прыйшоў да нас, у беларускую суполку – бліжэй

хлебніцы, кошыкі, талеркі, аловачніцы...”. Майстар прызнаецца, што ўмее рабіць усё – дзякуючы прыкладу

бацькі, які быў майстрам на ўсе рукі. А рэчы з лазы дзед Васіль робіць для душы і тым жыве, вырабы ж ідуць на падарункі родным і знаёмым. Калі я была ў яго ў гасцях, майстар паказаў неабходнае для лозапляцення абсталяванне: у доме, на

лоджыі. Гэта розныя станкі, швейная машына (гаспадар можа й нешта пашыць па неабходнасці), варштат, стэлаж для лазы... Апошняя вынаходка майстра – істужачна-стругальны станок, які, лічыць ён, заслугоўвае патэнтавання. Дарэчы, Жарыкаў з калегамі ў часе працоўнай дзейнасці распрацаваў 12 вынаходак (розных станкоў), аднак іх не патэнтавалі – проста перадалі дзяржаве.

Чым цікавая вынаходка? Нарыхтоўка якаснага матэрыялу, тлумачыць майстар, займае амаль тры чвэрці часу ў працэсе лозапляцення, але ж самае вялікае задавальненне – гэта плесці. Працуе майстар, калі фонам ідуць розныя тэлеканалы (рускія, беларускія, латышскія), гучаць песні. Ён любіць слухаць латышскія: слоў не ведае, але разумее музыку: “Той, хто спявае, нясе станоўчую энергію людзям, хоча нешта добрае зрабіць для тых, хто яго слухае”. Сам жа, прызнаецца, спявае “так сабе”, а ў дзяцінстве граў на слых на гітары й скрыпцы. “Сапраўдны мужчына павінен умець рабіць усё, і няма ніводнай задачы, якую ён не змог бы выканаць. І, скажам, для таго, каб зрушыць гару, трэба яе абысці, убачыць слабое месца – і з таго боку зрушваць”, – разважае Васіль Жарыкаў. Цяпер ён выношвае такі план: адкрыць свой сайт з урокамі лозапляцення. Ён сам вучыўся майстэрству з розных крыніц: кнігі, інтэрнэт, вывучаючы гатовыя вырабы – спецыяльна для таго і набыўшоў. З гадамі дзед Васіль прыйшоў да высновы, што праца ўпрыгожвае жыццё, надае яму сэнс, да таго ж найбольшае задавальненне дае яму праца ў калектыве.

Паважаны, дарагі Васіль Васілевіч! З днём нараджэння Вас віншуе, доўгіх гадоў у здароўі ды бадзёрасці духу жадае – Ваша Ліепайская беларуская суполка “Мара”!

Анжэла Фаміна,
г. Ліепая, Латвія

Майстар Васіль Жарыкаў, яго творы і яго вучні ў Беларускім доме Ліепаі

(1956) паслужыў у Германіі, потым у Рызе: там пасля вайны збудаваў Румбульскі аэрадром, былі эскадрыллі на той часнайноўшыхзнішчальнікаў МиГ-19 і МиГ-21. У 1958-м малады штурман ажаніўся. Прычым жонку сабе знайшоў у Добрушы – у школе, куды звычайна заходзіў, прыязджаючы ў родны горад. Маладая настаўніца Тамара Васілеўна закончыла інстытут, выклала рускую мову й літаратуру. Сужонкі пераехалі ў Рыгу, яна ўладкавалася ў школу настаўніцай, ён служыў, атрымаў званне старшага лейтэнанта. У 1960-м пайшлі вялікія скарачэнні Узброеных сіл СССР. Трапіў і ён у тую плынь, таму паступіў

Дарэчы.

У Ліепайскай беларускай суполцы пабывала здымачная група з кампаніі “Igimax Micro”. Госці з Рыгі цікавіліся тым, як перыяд пандэміі паўплываў на дзейнасць грамадскай суполкі.

Аператар Ігар Заблоскі з журналістам Максімам Гусаравым наведвалі не толькі Беларускі дом у Ліепаі: кампанія рэалізуе праект, зацверджаны Еўракамісіяй, пра тое, як перыяд пандэміі паўплываў на дзейнасць прадстаўнікоў нацменшасцяў у Латвіі. Кампанія прадстаўляе паслугі па вытворчасці фільмаў, відэафільмаў і тэлепраграм у Еўропе. Здымаючы фільм пра жыццё бела-

праекта па аўтаматызацыі зборкі шарыкавых ручак), а ў 1974-89 гадах – начальнікам галіновага канструктарска-тэхналагічнага аддзела ў знакамітым ВА “Радыотехника”: яно ж было найбуйнейшым вытворцам аўдыётэхнікі ў Савецкім Саюзе. Крушэнне вялікай краіны заспела яго ўжо ў Расіі, у хуткім часе ён застаўся без працы і вярнуўся ў Рыгу: там жыла сям’я. У 2005-м пераехаў з жонкай у Ліепаю: тут, паводле яго слоў, бліжэй да мора, да таго ж была магчымасць нядорага набыць кватэру. Дарэчы, іх сын Ігар з 1995 года займаецца ў Ліепаі прыватнай практыкай (урач-псіхіятр), а дачка Алена – праграмістка ў Рызе,

да землякоў. І прапанаваў стварыць гурток па пляценні з лазы для ўсіх ахвочых. Ён, асвоіўшы майстэрства ў дзяцінстве, між справамі заўсёды ім займаўся. “У вёсцы ж не абысціся без кошыкаў, бульбу ў іх зручна капаць, грыбы ці ягады класці, – расказвае Васіль Жарыкаў. – Вось і пачаў плесці простыя беларускія кошыкі. Памятаю, у 60-х жанчыны хадзілі з кошыкамі-сумачкамі. Я такую сплёў з электрапровода: прыгожая была, ды цяжкая. Трохі павучыўся – зрабіў з лазы. Так і паглыбляўся ў сакрэты лазы. Справа мне падабаецца, асабліва праца з лазовай стужкай. Многае сплёў і прадаўжаю: шкатулкі,

Беларусь. Насустрэч адзін аднаму”. А кіраўнік “Мары” Віктар Янцэвіч гаварыў аб працы суполкі ў цэлым, планах на будучыню. Ірына Янцэвіч, як педагог у дашкольнай адукацыйнай установе, дзялілася досведам: якой творчасцю ў суполцы заняты хлопчыкі і дзяўчынкі, пачынаючы з пяці гадоў. На сустрэчы сваю новую самаробку дэманстраваў канструктар, пенсіянер Васіль Жарыкаў. Прыстасаванне дае магчымасць з лазовых пруткоў рабіць якасны матэрыял для лозапляцення.

Рыжскіх гасцей азнаёмілі з Беларускім домам, частавалі гарбатай, кавай, бутэрбродамі.

Чытайце газету ў інтэрнце на партале [zviazda.by](#)

Заснавальнік:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “Выдавецкі дом “Звязда”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220034, Мінск,
вул. Захарава, 19.
Пакой 19.
E-mail: glas_radzimy@tut.by

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “Выдавецкі дом “Звязда”.
Дырэктар – галоўны рэдактар
Алесь Мікалаевіч КАРЛЮКЕВІЧ

Аб’ём выдання: 2 друк. арк.
Падпісана да друку: 30.08.2021 г.
Наклад 168.
Заказ –
Выходзіць 1 раз на месяц

Месца друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае
прадпрыемства “БудМедыяПраект”.
ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Веры Харужай, 13/61.
220123 Мінск,
Рэспубліка Беларусь

Рукапісы прымаюцца толькі ў
электронным выглядзе, не вяртаюцца
і не рэцэнзуюцца. Пазіцыі рэдакцыі
ды аўтараў, матэрыялы якіх
друкуюцца на старонках “Голасу
Радзімы”, могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2021